

Samenvatting bijdragen Montesquieu Instituut-dag Groningen, 9 september 2011

'Brusselse verhalen. De dagelijkse praktijk van het Europees Parlement'
Leon van Damme, CPG Nijmegen

Het Europees Parlement kampt vanaf het begin van zijn bestaan met een slecht imago. Dit als gevolg van onder meer berichtgeving over fraude, schandalen, crises in het Europese integratieproces en de ingewikkelde rol die het Europees Parlement lange tijd had in het Europese besluitvormingsproces. Uit onderzoek blijkt dat in 2010 minder dan de helft van de Nederlandse bevolking vertrouwen had in het EP. Het lage vertrouwen in het Europees Parlement manifesteert zich het meest zichtbaar in de lage opkomstcijfers tijdens Europese verkiezingen. Waar in 1979 nog 58,1% van de kiesgerechtigden hun stem uitbracht, was dat in 2009 slechts 36,7%.

Onbekendheid met het EP en het werk van Europarlementariërs kan eveneens van invloed zijn op het vertrouwen van de burger. Weliswaar verschijnen er regelmatig publicaties over het EP, maar deze richten zich doorgaans op de institutionele geschiedenis van het EP en de ontwikkeling van de formele bevoegdheden van dit orgaan ten opzichte van de overige Europese instellingen. Tot op heden is er weinig aandacht voor de positie en persoonlijke ervaringen van de individuele Europarlementariër. In december 2010 is het Centrum voor Parlementaire Geschiedenis met behulp van financiering door het Montesquieu Instituut daarom gestart met een interviewproject waarbij een tiental Nederlandse (oud-)Europarlementariërs is bevraagd.

Op 9 september zal een toelichting worden gegeven op dit project en zal een aantal van de voorlopige resultaten gepresenteerd worden. Ten behoeve van de algemene discussie is ervoor gekozen daarbij te focussen op thema's die naar verwachting ook bij andere sprekers aan de orde zullen komen. Er zal vooral worden ingegaan op de vragen die samenhangen met de verhouding van Nederlandse Europarlementariërs tot de Haagse politici. Hoe stonden en staan de Europarlementariërs tegenover het begrip subsidiariteit? En daarmee samenhangend, welke rol speelde in hun handelen het nationaal belang? Hoe definieerden zij dat? En in hoeverre lieten zij zich hierbij leiden of beïnvloeden door de Nederlandse regering en/of door de eigen partij in het Nederlandse parlement?

'De subsidiariteitstoets in vergelijkend perspectief: analyse, ervaringen en aanbevelingen'
Philipp Kiiver, Montesquieu Instituut Maastricht

Sinds de inwerkingtreding van het Verdrag van Lissabon twee jaar geleden draait officieel de subsidiariteitstoets: nationale parlementen zijn geroepen om Europese wetsvoorstellen te toetsen aan het beginsel van subsidiariteit en om, waar zij een schending van dat beginsel vaststellen, een zogeheten gemotiveerd advies naar de Brusselse instellingen te sturen. Deze bijdrage presenteert de bevindingen van een pas afgerond onderzoek dat door NWO door middel van een Veni-beurs gesubsidieerd werd. Dat onderzoek hield o.a. een juridische analyse van de procedurele details van de subsidiariteitstoets in, alsmede een empirische analyse van de

manier waarop nationale parlementen de toets in de praktijk invullen. De volgende onderwerpen zullen dan ook in de bijdrage aan bod komen:

- details van de subtoets-procedure die vaak over het hoofd worden gezien
- door nationale parlementen gehanteerde toetsingsmaatstaven
- subsidiariteit
- evenredigheid
- bevoegdheid
- motivering
- overige argumenten
- aanbevelingen voor toekomstig onderzoek

De bevindingen worden gepubliceerd in een monografie: Ph. Kiiver, *The Early Warning System for the Principle of Subsidiarity: Constitutional Theory and Empirical Reality* (London: Routledge, 2012). ISBN: 978-0415685221.

'The Presidency in European Council Agenda Settings'
Petya Alexandrova, Campus Den Haag

Despite its prominence and still growing role in European policy making, the European Council has received little empirical investigation, and still less in empirical analysis that takes a long term perspective. This paper investigates the relationship between the policy agenda of the European Council and national executive agendas from 1975 till 2008, using large scale datasets developed within the Comparative Agendas Project.

The European Council is a policy making institution involving a dual element in that it is responsible for setting the European agenda, in particular on matters of high politics, and also brings together the heads of government or heads of state, who are expected to represent their countries' interests. This duality involves a tension between loyalties. This tension has been a subject of scholarly attention focusing mostly on specific cases and it also receives coverage in media reports of European summits whenever they take place, but it has not been analysed systematically over a longer time period. Using empirical data on the Conclusions of European Council meetings and national executive agendas presented annually in five member states, this paper investigates how the relationship between the policy agendas on these two levels of governance has evolved. Our expectation is that national responsibilities of a Presidency-holder dominate the EU agenda – in which case the European Council agenda is determined by national issue attention both in terms of scope and salience.

Our findings do not reveal systematic evidence for high correspondence of domestic agendas and Presidency Conclusions. This lack of general pattern suggests that there are constraints to the will and ability of a Presidency to push for national interests. We consider three types of limitations, namely agenda inheritance, compliance with the norms of neutrality and consensus-building and occurrence of focusing events. We see that each of these has a constraining effect by conditioning the will and ability of the Presidency to pursue national interests on the European arena.

'Presentatie Netwerkkartaat Montesquieu Instituut'
Gerdien Knikker, PDC Den Haag

In het kader van het verbeteren van de zichtbaarheid van het Montesquieu Instituut heeft PDC hard gewerkt aan de realisatie van een zogenaamde netwerkkartaat: wie zitten op voor het MI relevante plekken, hoe krijgen we structureel toegang tot die sleutelfiguren en welke producten/diensten hebben MI plus partners in de aanbieding?

Het doel van deze netwerkkartaat is tweeledig: aan de ene kant brengt de kaart in beeld welke personen en organisaties bepaalde expertises hebben, of toegang hebben tot, expertise die voor zowel de onderzoeks- onderwijs- en valorisatie activiteiten interessant is. Aan de andere kant zal de kaart ook functioneren als het uithangbord van het Montesquieu Instituut waaraan alle partners hun belangrijkste producten kunnen toevoegen. Op deze wijze kunnen we onze eigen belangen beter en vooral ook adequater behartigen.

Demonstratie Europese Monitor
Liesbeth Weijs, PDC Den Haag

De EU-monitor is een dienst van het ANP in samenwerking met PDC. Deze monitor stelt geïnteresseerden in staat op eenvoudige wijze de besluitvorming in Brussel te volgen. Van de indiening van een voorstel tot en met de uiteindelijke implementatie in de EU-lidstaten. De Monitor geeft keurig aan in welke fase de besluitvorming is: kan er nog invloed worden uitgeoefend, of is het nog slechts een kwestie van afhameren in de Raad?

Kern is het correct opbouwen van Europese dossiers. Vanaf het moment dat een voorstel of enig bestuurlijk stuk een document wordt met een officieel nummer dan tracht PDC het stap voor stap te volgen. Alle stappen die een voorstel maakt moeten één en hetzelfde dossier terug te zien zijn, en daarmee kan ook een stand van zaken worden gegenereerd.

Dit is een onderdeel in een te koppelen keten van agendasetting (voor de wit- en groenboekfase) rondom dossiers en de uitwerking daarvan in Nederland (de NL-dossiers).

'Partij-identiteit'

Dirk Jan Wolfram, DNPP/sectie Moderne Geschiedenis Rijksuniversiteit Groningen (RUG)

Hoewel het ledental van Nederlandse politieke partijen lijkt te stabiliseren en zelfs iets groeit, blijft het beeld heersen dat de traditionele politieke partij haar langste tijd heeft gehad. Nu het voortbestaan van politieke partijen niet langer vanzelfsprekend is, dringt de vraag zich op wat vanaf het laatste kwart van de negentiende eeuw het partijlidmaatschap dan wel aantrekkelijk maakte voor velen, ook als men geen grote politieke ambities had.

Opmerkelijk is dat deze vraag tot nu toe nog nauwelijks is gesteld. De politieke wetenschap heeft zich zeker in Europa voornamelijk gericht op de functionele aspecten van partij en partijlidmaatschap: rekrutering en opleiding voor vertegenwoordigende functies, aggregatie van opinies en disseminatie van ideologische waarden. De geschiedschrijving heeft zich daarnaast ook nog bezig gehouden met de vormgeving van partijcultuur: symboliek, massabijeenkomsten etc.

Maar wat was het dat de *rank-and-file* aan politieke partijen bond? Wat zocht het gewone lid in de partij en waarom hechtte de partij aan een massa-aanhang? Hoe bond de partij de leden? En wat waren de consequenties voor het functioneren van de parlementaire democratie van het bestaan van massapartijen? Dit soort vragen staat centraal in een internationale onderzoeksgroep, ontstaan vanuit het DNPP en de sectie Moderne Geschiedenis van de RUG. Internationale vergelijking levert opmerkelijke overeenkomsten en betekenisvolle verschillen op die een nieuw licht werpen op de plaats van de politieke partij in de westerse democratie.